

bt.no/meninger: Her finner du lederartikler, kronikker, kommentarer og leserdebatt.

Eurokrisen er også en dyp, politisk krise i EU-landene som kan bli forsterket av radikale, høyrepopulistiske partier.

Radikale høyrepopulister i krisetid

FORSKNING I BERGEN

ELISABETH IVARSFLATEN, FØRSTEAMANUENSIS

FREMVEKSTEN av radikale, høyrepopulistiske partier i det vestlige Europa, har vært på forskningsagendaen min i mer enn ti år. For tiden får jeg mange spørsmål om hvordan eurokrisen virker inn på slike partiers oppslutning og innflytelse.

Bakgrunnen for spørsmålene viser seg ofte å være frykt for at Europa står overfor en situasjon som kan minne om mellomkrigstiden, og at høyre-ekstreme partier kan få et voldsomt og farlig oppsving. Frykten er ytterligere aktualisert etter at det ekstreme, nynazistiske partiet Gyllent Daggrø fikk 21 parlamentsrepresentanter i det greske mai-valget og 18 representanter i juni-valget.

Riktig nok ga det siste greske valget flertall til de etablerte partiene, og den venstreradikale nykommeren Syriza fikk langt flere stemmer enn nynazistene. Jeg synes likevel det er grunn til å bekymre seg for utviklingen i Hellas. La meg utdype hvorfor ved å anvende perspektiver og funn fra egen forskning.

FRA 1970-TALLET vant radikale, høyrepopulistiske partier frem i en del vesteuropeiske land. De fleste sprang ut fra andre miljøer enn de historisk høyreekstreme nazist- eller fascistbevegelsene.

Det norske eksempelet, Frp, og den danske varianten, Dansk Folkeparti, startet begge som skatteprotestbevegelser på 1970-tallet. Midt på 80-tallet tok de opp i seg den nasjonalpopulistiske retorikken og restriktive innvandrings- og integreringspolitikken, som i dag forener den ellers mangfoldige partifamilien.

I andre land foretok de historiske bondepartiene den radikale, høyrepopulistiske vendingen. Dette gjelder for Sveits (SVP) og Finland (Sannfinnene). I Italia og Belgia ble betydelig yngre partier, som opprinnelig fokuserte på økt regionalt selvstyre, til radi-

kale høyrepopulister, henholdsvis Vlaams Belang og Lega Nord.

Legg merke til at de sistnevnte partiene begge har base i de rikeste delene av sine respektive land, Flandern og Nord-Italia. De illustrerer forskningsfunnet om at den høyrepopulistiske fremveksten var tett knyttet til gode økonomiske tider og velstand.

VELFERDSSJÄVINISME er begrepet som brukes om hvordan velstand og høyrepopulisme ble knyttet sammen i Danmark og Norge på 1980- og 90-tallet. Denne sjävinismen består i en forestilling om at «vi» (nordmenn/dansker) har jobbet hardt og har gjort oss fortjent til alle våre goder, mens «de» (snyltere/kriminelle/innvandrere) truer våre gode velferdssamfunn.

En litt annen variant av noe av den samme sjävinismen, har vært tydeligst artikulert i Nederland. Der ledet sosiologiprofessoren Pim Fortuyn an ved å argumentere at det åpne, likestilte og tolerante Nederland var truet av innvandring fra lukkede, patriarkalske og homofobe samfunn. Det er i stor grad den samme appellen, sterkt rettet mot islam, som nå videreføres av Geert Wilders (PVV).

MOBILISERING PÅ TVERS av den tradisjonelle, økonomiske høyre-venstreaksen er et fellestrekk for de radikale, høyrepopulistiske partiene. På 1990-tallet var de typiske, høyrepopulistiske velgerne opptatt av nasjonal enhet og egenart. De syntes enten at slike spørsmål var viktigere enn økonomiske skillelinjer, eller de fortolket økonomisk politikk fra et nasjonalistisk ståsted. Parolen «eget folk først» appellerte til disse velgerne.

Sterk EU-skepsis er også vanlig blant høyrepopulistene. Frp er unntaket. Resultatene for franske Front National i vårens valgrunder og Sannfinnens brakvalg i Finland, viser hvordan radikale høyrepopulister kan sanke stemmer ved å gi EU-skepsis en tydelig stemme i krisetiden.

Disse partiene målbærer en nådeløs tilnærming til Hellas. I skrivende stund er hard innstramning også EUs og Tysklands offisielle linje. Dette har skapt enorm frustrasjon blant greske velgere. Et begrenset antall av disse har så tatt et ekstremt og uvanlig skritt i

fakta

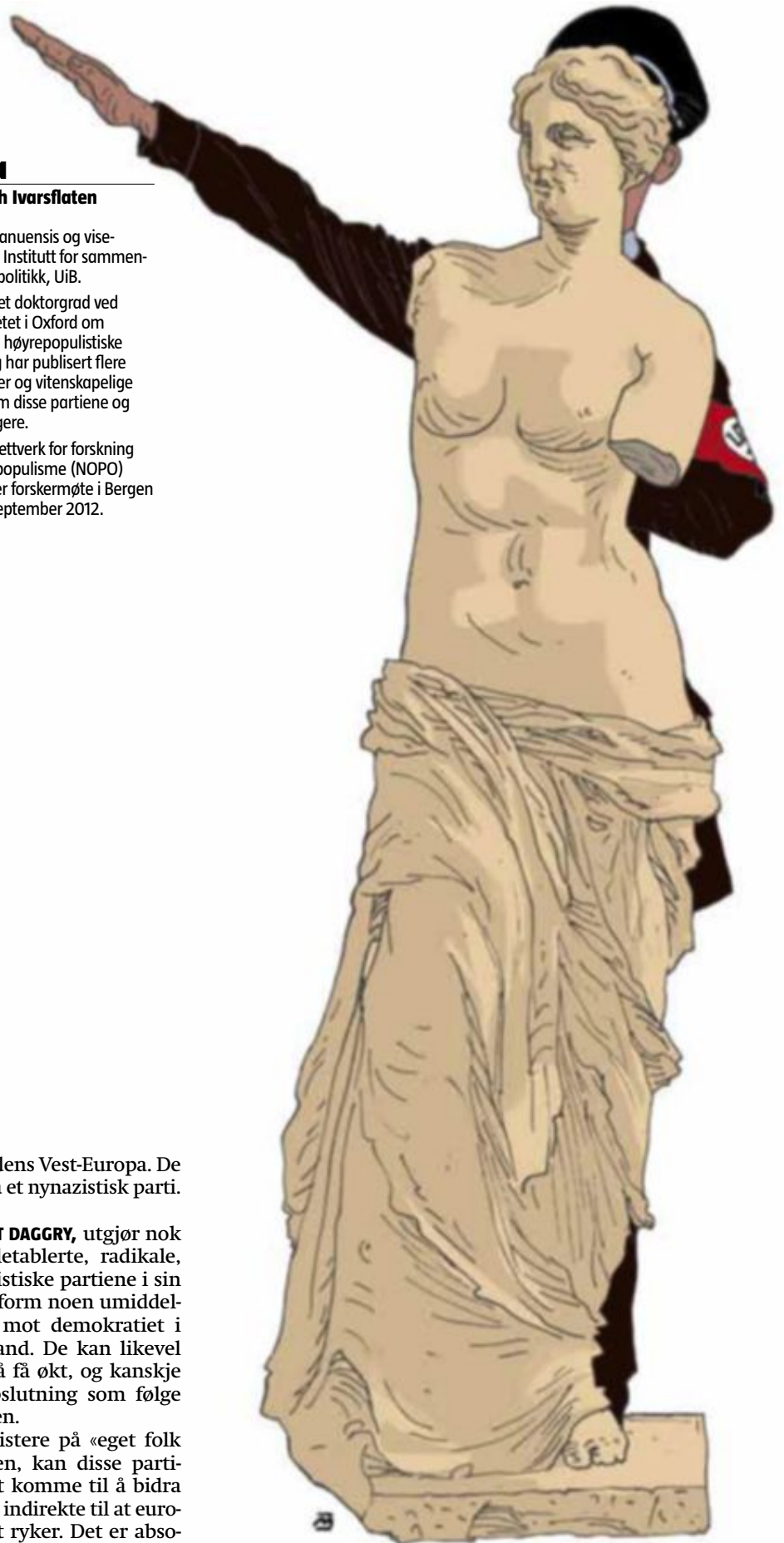
Elisabeth Ivarsflaten

- Førsteamanuensis og visestyrer ved Institutt for sammenliknende politikk, UiB.
- Har skrevet doktorgrad ved Universitetet i Oxford om radikale, høyrepopulistiske partier og har publisert flere bokkapitler og vitenskapelige artikler om disse partiene og deres velgere.
- Nordisk nettverk for forskning på høyrepopulisme (NOPO) arrangerer forskermøte i Bergen 19.–20. september 2012.

etterkrigstidens Vest-Europa. De har stemt på et nynazistisk parti.

ULIKT GYLLENT DAGGRØ, utgjør nok ikke de veletablerte, radikale, høyrepopulistiske partiene i sin nåværende form noen umiddelbar trussel mot demokratiet i sine egne land. De kan likevel komme til å få økt, og kanskje endret, oppslutning som følge av eurokrisen.

Ved å insistere på «eget folk først»-parolen, kan disse partiene derimot komme til å bidra direkte eller indirekte til at eurosamarbeidet ryker. Det er absolutt grunn til å bekymre seg for at det ikke kommer til å skje på hyggelig vis.

ILLUSTRASJON: MARVIN HALLERAKER

DAGENS AVIS

MILLIONER AV KRONER HØRES MYE UT. Men millioner blir likevel bare småpenger når det kommer til Mongstad: Raffineriet fikk i fjor et driftsunderskudd på 4,7 milliarder kroner. Det sier litt om dimensjonene i Nordhordland. På økonomisidene i dag varsler Statoil at de skal kvitte seg med 100 stillinger på det kriserammede raffineriet.

ØYULF HJERTENES, UTGAVESJEF

Meningsløst å legge ned skolen i Austrheim

STORTINGSREPRESENTANT GERMUND HAGESÆTER (FRP), BA

Er gutta de nye intimitetstyranne?

POLITISK REDAKTØR MARIE SIMONSEN, DAGBLADET

Forbudsiveren må ta slutt

AUF-LEDER ESKIL PEDERSEN GÅR MOT REGJERINGENS FORMYNDERI, VG